

KONYA'DA KONYALI BİR HATTAT PROF. DR. FEVZİ GÜNÜÇ

Yrd.Doç.Dr. Bahattin KÜÇÜK
Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi

1. GİRİŞ

Saygıdeğer Prof. Dr. Fevzi Günüş hocamın, kaynağından günümüze Hüsni Hattı anlatan bir makalesinde şöyle bir paragrafı dikkatimi çekmişti.

“XX. Asır bu büyük üstâdların talebeleri olarak eserler veren, Hüsni Hattın harf inkılâbından farklı ve ilgisinin olmadığı tam olarak anlaşılmasına kadarki ara dönem içinde üzeri bir an için küllenen bu yüce kültürün cefakâr ve fedakâr üstâdlarını unutmamak ve kuvvetli bağların oluşturduğu Hat San’atı zincirinin nadide halkaları olarak daima yâd etmek gerekir. Onlara mutlak olarak ödemesi gereken minnet, şükran ve dua borcumuz vardır. Bu büyük san’atkarlarımız ve onların talebelerinin elinden çıkan ilâhî kaynaklı lâtif eserler, İslâm kültür mirasının en müstesnâ mevkîindeki eserlerini oluşturur.”

Bugün de ülkemizde ve ilimizde bu yolun / üslûbun takip ediliyor olması, hem kendisi hem de her zaman hürmet ve minnetle andığı hocasının bu halka içerisinde hizmet vermesinin semeresidir. Bu ve benzeri lâtif ifadeleri ile sanki kendi beyanamesini destansı bir şiir gibi oluşturmuştu.

2. SAN'AT YÖNÜ

Fevzi GÜNÜÇ, “San’at yetenek ister. Fakat onun nasıl olduğuna bakıp görmeli. Çünkü rahmetli Halim Hoca’nın bazı yetenekler parlak, bazıları ise uykuda olur. Buna zaman içinde karar vermeli” dediğini aktardıktan sonra, “aday kendine verilen meşkte harf ve terkipleri görebilmeli ve zihninde tefekkürünü yapmalı daha sonra onu çok çalışarak, çok yazarak eline aktarmalı. Yani zihinde temessül eden şekillerin ele aktarılması ancak görmek ve çalışmakla olacaktır” der. Ona göre sanat, yeteneğin yanı sıra ihlâs ve samimiyetle, inanarak, devam-

lı, sabır ve azimle çalışarak halledilebilir. Bunlar için ise zaman gerekir. Bıkmadan, usanmadan, yorulmadan çok yazarak meleke kazanılır. Lütüflara mahzar olunur. Talep edeceksiniz. Muhabbetin ünsiyetle kaim olması gibi, yazıyla ünsiyet de onunla çok meşgul olmakla kazanılır.

Öğrencilerinin meşklarına bakarken hatırlattığı güzel öğütler vardır. O, *“Hüsn-i hat meşkededen talebe samimi olmalı, ihlâslı olmalı. Asla kıskançlık yapmamalıdır. İçinin temiz olması, zihninin sakın ve saf olması lâzımdır. Kıskançlık, haset, kin, nefret gibi duygular, sahibini yakar bitirir, kötü meziyetler kor ateş gibi hem sahibine zarar verir hem de muhatabına. San'atta haset olmaz. Ancak en iyiye ve en güzele ulaşmak için adayların birbirini destekleyerek, teşvik ederek bir yarış içinde olabilecekleri”*, tavsiyelerini her fırsatta hatırlatır.

O'na göre güzel san'atlarda *“bu da böyle oluversin”* zihniyetine asla yer yoktur. Milimetrik hassasiyete dikkat eder. Çünkü hüsn-i hat, ruhânî bir hendedir. Renklerin ve eşyaların uyumu, uygun ve şık malzemelerin kullanımı çok önemlidir. Ölçüden, uyumdan, estetikten hiç taviz vermez. Çünkü Allah'ın yaratıklarında hiçbir uygunsuzluk yoktur.

Aşk çok önemlidir san'atta. *“Sevgi ve muhabbetle yapılan eserler insana gülümser. Seyredenlere huzur ve sükûn bahşeder”*. Kendisinin hiç kimse hakkında kötü düşündüğünü duymadım, sinirlendiğini, kızıp öfkelenildiğini görmedim. Çok temkinli, güleç yüzlü, kibar ve lütufkârdır. Derslerinde eserin ifade ettiği manâyı, ruhunu, estetik yönünü açıkladığı ölçüde teknik tanımlar da yapar. Eserde o ruhu, o güzelliği sağlayan kâğıt, kalem, fırça, mürekkep, kağıt ve diğer öğeler mükemmel olmalıdır. *“Kem âlât ile kemâlât olmaz”*. Likâ (ipek) li mürekkep hokkasına kalem ucunun ters batırılmasından, kâğıdın boyanıp âharlanmasına, mührelenmesine kadar teknik bilgileri de uygulamalarında hatırlatır.

Ziyaretine gelen misafirlere anlatırken not almıştım. Diyordu ki: "Medeniyet dört şeyden oluşur. İlim, san'at, ticaret ve sanayi. Varlıklı bir kişi çok para kazanıyor ama ruhunu bir san'atla bezeyememişse eksik kalır. San'at yoksa medeniyet olmaz. Varlıklı bir insan, bir san'at eseri yaptırmışsa tarihe mal olmuş, adı anılmıştır. Değilse unutulup gitmiştir.

Bir keresinde Süheyl ÜNVER bey'in, askerliğini yaptığı sıralarda mektuplaşırken Uğur DERMAN hoca'ya yazdığı bir mektuptan bahsetmişti. *“İstanbul'da vazifesine gitmek için vapurla karşıdan karşıya geçerken bu mektubu belki günlerce yazmış ve çantasında devamlı taşıdığı sulu boya takımıyla yine vapur-*

daki seyahati esnasında bezeyerek onu bir sanat eseri haline getirmiş. Muhabı o mektubu okurken ruhen de müzeyyen hale gelmesi içindi sanki bütün bunlar.” Buradan çıkardığı üç dersi öğrencileri ile şöyle paylaşmıştı: “Vakti boşa harcamamak, her anı değerlendirmek gerekir. Onu bezeyerek lale kompozisyonlu mektup haline getirmesi bir incelik ve güzel bir düşüncenin ifadesidir. San'ata değer verilmelidir. Bir mektup için bile kaç seyrü sefer yapmış ve günlerce çalışmıştır. Bu da san'atkâra, yetişmesiyle hususen meşgul olduğu talebesine ve hocalarına değer vermesinin ve san'at için sabırla çalışılmasının öğütlenmesini gösteriyor”, demişti.

San'at sayesinde birçok olumsuzluğun halledileceğini ve kötülöklere cevap verileceğini düşünürdü.

3. YÖNETİCİLİK ANLAYIŞI

Her şeyden önce milletimizin değer verdiği kıymetleri, hizmet etmiş devlet büyüklerini ve devletimizin hassasiyetlerini ön planda tutar. Vatan ve bayrağı-mıza olan sevgi ve bağlılığını her zaman söylediği şu sözlerinden anlıyorum: “Dünya devletleri içerisinde en güzel olan ve bir benzeri bulunmayan anlı şanlı bayrağımız hep yükseklerde olmalıdır. Ve ona her zaman rüzgâr gerekir, doğrusu bayrağa da dalgalanmak yakışır. Alaaddin tepesi karşısındaki ordu binasının bahçesinde bulunan Konya'nın ilk yüksek gönderinde dalgalanan bayrağımızın önünden geçtikçe hep duygulanırım, kıvanç duyarım. Onu yaptırın komutanlarımıza minnet duyarım. Büyüklerimize karşı tebrik ve takdir ifadesi küçükler için saygısızlık olsa da, ben onları hep takdirle karşılıyorum, tebrik ve teşekkür için yanlarına çıkmak istiyorum” der.

Yönetimde de san'at çalışmalarındaki titizliğini göstermektedir. Hiç kimseye sert çıktığını, bağırıp çağırdığını gören olmadı. Günün birinde idarecilik görevinden ayrılırken çalışma odasına huzurla ve herkesin arasından rahatlıkla gidebilmeyi düşlerdi. Personelin hata ve ihmalden doğan olumsuzlukları sabır ve sükûnetle karşılar, kibar üslubuyla düzeltir, nasıl yapılması gerektiğini hoşgörü ve yumuşak ifadelerle dikte eder. Kasıtlı ve terbiyesiz hareketlerde ise resmî tavırlarıyla Devletin vakar ve ciddiyetini ortaya koyar.

Ona göre çalışan idari ve akademik personel eşit şartlarda haklara sahiptir, ama herkes görev ve sorumluluğunu da bilmelidir. Onların arasındaki fark, dürüstlük ve gayretlerinde aranmalıdır. San'at eserleri üzerinde çalışmak, sergi açmak, sergiye katılmak gibi san'at faaliyetleri yanı sıra bilimsel makaleler

yazmaları, sempozyumlara bildiri hazırlamaları ve projelere katılmaları için de san'atkârları teşvik eder. Öğretim elemanlarının iyi bir san'atkâr olarak yetişmeleri yanı sıra başarılı bir akademisyen olmalarını ister.

Fevzi GÜNÜÇ, "San'atta mesai kavramı olmaz, görevinizi yaparsınız, bunu vatan-millet borcu için, vazifeniz olduğu için yaparsınız, karşılığında övgü, minnet ve herhangi bir ücret de beklememelisiniz" der.

Personeline ve öğrencilerine ikramlarda bulunur ve onları da ikram yapmaları hususunda teşvik eder. "İkram edeceksiniz ama ikramınızı minnet bileceksiniz, yani, efendim kabul buyurduğunuz için ben size teşekkür ederim, diyeceksiniz" der. Bu, aslında bizim milli örfümüz ve geleneğimiz demektir.

Bir şeye aynı anda hem çok üzüldüğünü hem de çok sevindiğini söylemişti. İtalya / Torino'da bir sivil toplum kuruluşunun düzenlediği ve kendisinin de katıldığı "Barış üzerinize olsun" sergisi aynı zamanda san'at diliyle bir kötülüğe ve çirkin davranışa verilen seviyeli bir cevaptı. "Bu sergi Danimarka'daki çirkin bir teşebbüse Peygamber Efendimiz için yapılan seviyesiz karikatürlere cevap olsun diye tertip edilmişti. Ama niçin Türkiye'de yapılamamıştı ki ?" diyerek hassasiyetini belirtmişti.

4. İNSANA DEĞER VERMESİ

Bu konuda hayat tarzını dört ana başlıkta toplamak mümkündür:

- Kimsenin işine gücüne karışmamak, affedici olmak,
- İncinmemek ve incitmemek,
- İkramını minnet bilmek,
- Olayları bütün yönleriyle görmek, önünü-sonunu iyi düşünmek ve meselelere daima iyi yönünden bakmak.

Ona göre insanın olgunlaşması için çile çekmesi ve gurbette yaşayarak hasret çekmesi lazımdır. Zaten dünyada üç şeyden biri veya diğerleri başından geçmemişse; hastalık (illet) geçirmemişse, fakirlik (gillet) görmemişse ve insanlar nezdinde zillete düşmemişse güzel eserler yapabilecek olgunluğa ve erdemliliğe de erişemez demektir. Büyüklerimiz hep bu çilelerle mücadele ederek büyük insan olmuşlardır.

Fakültede bir dönem başlangıcında öğrencilere hitap ederken iki şeye dikkat çekmişti:

“Bulduğunuz kuruma ihanet etmeyiniz, hizmet ediniz. Size emek verip yetiştiren öğretmenlerinize, hocalarınıza saygılı olunuz. Onların verdiği bilgiyi mutlaka kullanacaksınız. O sizin mesleki kişiliğiniz olacak, ekmeğiniz olacak, hayatınız olacak”.

Ona göre insan bir görev yaparken veya bir hizmet ifa ederken yaptığını fazilet saymamalı, minnet, teşekkür, övgü beklememelidir. Bu onun devletine, milletine, vatanına bir borcudur. Karşılıksız olarak borcunu yerine getirmelidir. Onun fazileti ise borcunu ödemek olmalıdır.

Bencil insanlar, menfaatçi kişiler onu hep rahatsız eder. Kibirli, kendini beğenmiş kasıntı san'atkârlar başarılı olsalar bile tarihin onları iyi yâd etmeyeceğine inanır. San'atkâr *“tamam ben her şeyi öğrendim, her şeyi biliyorum, şimdi eserim mükemmel oldu”* diye kendini beğenirse hata etmiş olur. Çünkü kemalde nihayet yoktur ve mükemmel olan sadece Sâni-i Mutlak, yani Allah tır. Ona, *“daha kusurluyum, bu yetmez ve çok öğrenecek şeyler var”* demek yakışıır. San'atkâr mütevâzî davranmalıdır. Bunu ilginç bir örnekle şöyle açıklar: *“Bakınız, su bulunduğu kabın şekline göre şekillenir. Başını taştan taşa vurarak yerlerde, toprakla beraber süzülüp akar. Ama toprağa, hayata can verir, kıymetlidir. Tevazu sahibi olduğu için.”*

Sanatkârların tekebbür / kibir huylarını halletmesi gerekir. Kalemın yontulması nefsin yontulmasıdır. Kamış yongalarını biriktirmelerini önerir. Eskiden bu sanatın üstadları kendilerini anlatmaz, onlar kendilerini ancak çalışmalarıyla, tavır ve davranışlarıyla ifade ederlermiş. Gayret ve sabır hususunda bir örnek vermişti: *“Üstaplardan birisi bir öğrencisini çalıştığı odanın altına indirmiş, kapısını açmış, yongalar dökülürmüş. Çok kalem açılmış, çok çalışılmış, çok öğretilmiş. Bunu hal ile göstermiş, öğrencilerine kendisi öylece örnek olmak istemiş.”*

5. EĞİTİM-ÖĞRETİM ANLAYIŞI

Gerek Fakültede gerekse özel atelyelerde yetiştirdiği öğrencileri için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Cumartesi, pazar istirahatından, ailesine, çocuklarına ayracağı zamandan hep fedakârlık etmiştir.

Takriben 8-10 senedir rik'a-nesih-sülüs çalıştırdığı öğrencileri var. *“Daha icâzet düşünmüyor musunuz?”* diyenlere *“hoca bakımından şanssızlar, başka bir hocadan şimdye kadar icâzet alırlardı”* diye tevâzu gösterir. Hem de onları mükemmelliğe ulaşmalarına ve ilgilendikleri sanatın en ince detaylarını öğren-

melerine, her yönüne vakıf olmalarına çalışır.

Güzel Sanatlar Fakültesi'nin her bölümüne özel yetenek sınavı ile öğrenci alınmaktadır. Konyalı olması ve geniş bir muhite sahip olması sebebiyle her sınav zamanı tavassut için rahatsız edildiğini hissederiz. Telefonlarını kapatır, eşidostu-arkadaşları ile görüşmeyi keser. En yakın tanıdıklarından veya Türkiye'nin üst makamlarından gelen isteklerin etkisinde kalmamaları, hiç kimseye özel ders vermemeleri hususunda sınavda görev alanlara sık sık hatırlatmalarda bulunur. *"Hiç kimsenin bir diğer aday üzerinde şansı ve üstünlüğü yoktur. Ancak daha yetenekli olan, daha güzel eser yapabilen kazanır."* Demesi, onun hak ve adaletten ayrılmadığını gösterir. Yapacağı adaletsizliğin de günün birinde kendisine döneceğini ve ailesinin zarar göreceğini söyler.

O, gerek öğretim elemanlarına gerekse öğrencilerine ferdî değil, kolektif çalışmayı tavsiye eder. Bu takım ruhu, takım çalışması çağdaş yönetim sistemlerinde de vardır. *"Ben arkadaşlarıma hep söylemişimdir"* der, *"kişisel sergiden ziyade birlikte karma sergiler açmak, karma sergilere birlikte katılmak daha yararlı oluyor. Birlikte güç vardır."* Kendisinin açtığı birkaç kişisel sergi de akademik ilerlemede bir şart olduğu içindi.

Fevzi GÜNÜÇ, *"Güzel san'atlar insanın ruhuyla uğraşan, terbiye eden ve güzelleştiren bir meşgûliyettir. Gönüle hitap eden şeylerdir"* der.

Yönetimde personeline karşı tavır ve davranışlarındaki *"İstanbul Beyefendisi"* üslûbunu meşk tashihlerinde öğrencilerine karşı da gösterir. Ben hocama *"Konya Beyefendisi"* demek istiyorum.

Bir öndeki derste başarılı olduğu bir yazıda sonraki haftalarda bozulma gördüğü öğrencilerine bir olay anlatır:

"Tanbûrî Mesut Cemil Bey bir eseri seher vaktine kadar meşketmiş, tekrar tekrar icrâ etmiş, çalışmış ve en sonunda şimdi oldu demiş. Efendim, meşkte de aynı şekilde oldu dersiniz, fakat ertesi günlerde aynısı çıkmayabilir. Buna ruhî kopukluk demeyeyim de bazı günlük telâş ve sıkıntılar meşkin önüne geçiyor, onun için güzel çalışma çıkmıyor. Fakat hat meşkinde ne çok neşeli ne de çok üzüntülü olunmalıdır. Çünkü güzel yazı çıkmaz, her şeyin hayırlısı ortasıdır. Güzel yapamayış belki de ondandır..."

Meşgûliyeti Gelenekli Türk Sanatları olduğu için öğrencilerinin gelenekli olarak üstatların geliştirdiği yöntemlere uymaları, onların tavırlarına benzemele-

ri hususunda titizlik gösterir. “Nâzik olmanın bir ötesi olan nâzenîn olmak da güzel san'atlar sayesinde. İstanbul'dan sonra Konya, diğçer Anadolu kentlerine göre bu faaliyetlerde ileri seviyededir. Sanatkârların bu konudaki himmetlerinden daha ziyade, Konya'daki san'at ve zenaatin kaynağında Hz. Mevlânâ vardır. Çünkü Hz. Mevlânâ felsefesinde canların, güzel insan olmaları için terbiye edilirken dergâhından yetişenler ve talebeler el açıp muhtaç olmasınlar, elinin emeğini yesinler diye mutlaka bir sanat sahibi olmuşlardı.” der.

Öğrencileri onun her şeyidir. Bir yılsonu fakültede pilav şenliğinde ödül alan öğrencilere hitabı çok kısa ve vecizdi:

“Fazla bir şey söylemeyeceğim,
Ben de bu güllere toprak oldum.”

Fakültede personelden veya öğrencilerden aralarında didişme ve kırgınlık olanlar kendisine intikal etmişse onları çağırır ve konuşurdu. Adeta hastayı tedavi eden doktor gibi:

“Benim yüzümde hiç öfke, kin, kırgınlık belirtisi gördünüz mü? İdareciyim, birçok problemlerimiz, sıkıntılarımız var ama hiç yansıtıyor muyum? Benim hayatım, felsefem sevgi üzerine kuruludur. İnsanları seveceksiniz. Sevmediğiniz olabilir, ancak insan olduğu için saygılı davranacaksınız, pozitif olacaksınız. Kin gütmeyeceksiniz. Öfke kini, kin nefreti, nefret düşmanlığı, düşmanlık ise öc alma duygusunu körükler. İnsanları sevmeye çalışınız. Yüzünüzden gülümseme eksik olmasın. Çalışma arkadaşlarınızla iyi geçinin...”

6. SONUÇ

Sonuç olarak Hocamızın üç temel özelliğı şöyle özetlenebilir:

- Ben değil, “Biz” bilincini yerleştirmek. Vizyon sahibi olarak kurumsallaşmak.
- Ecdadımızın gelenekli san'atlarına, örf ve geleneklerine bağılı kalarak yeni tasarımlar yapmak, bu günü yaşamak, yeniliklere açık olmak. Yani ibdâ / öncesi olmayan yeni şeyler tasarlamak ama asla yozlaşmayan bir tarzın sahibi olmak.
- Kendini ön plâna çıkarmamak, vitrin olmamak. İnsanlar içinde erimek ve hizmette bulunmak. Kendileri buna, “mutfakta çalışmak” tabirini kullanır.

Kırk yıllık kadîm bir dostu Sadrettin Özüçimi Beyefendinin de tespitindeki gi-

bi; Merhum hocam, bu san'atlarımızı etrafındaki muhâtaplarına aktarmayı, anlatmayı, öğretmeyi gaye edinerek onların Rabbimizin arzu ettiği manâda güzel ahlâk sahibi olabilmeleri yolunda çok çalışmıştı. Neredeyse bütün bir ömür sermayesini bu ideâl uğruna değerlendirmiş olarak bu âlemden ayrıldı.